

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

D.H.G. Fernald (Groep Doe STOER)

(d.d. 16 juli 2024)

Nummer

4112

Onderwerp

Keti Koti

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Tijdens een overlegvergadering van de commissie Bestuur, Maatschappij en Middelen op 7 september 2022, is het onderwerp koloniaal- en slavernijverleden provincie Zuid-Holland besproken.

Aan de commissie werd gevraagd zich uit te laten over:

- de wenselijkheid om bij te dragen aan een verdere bewustwording rondom het slavernij- en koloniaalverleden en deze onderdeel te laten zijn van onze gemeenschappelijke geschiedenis;*
- de manieren waarop erkenning kan worden gegeven aan de pijn die een deel van onze inwoners als gevolg van het slavernij- en koloniaalverleden tot op de dag van vandaag ervaart;*
- hoe een verdere bewustwording rondom het slavernij- en koloniaalverleden een bijdrage kan leveren in een aanpak tegen racisme en discriminatie.*

Verder werd het volgende aangegeven. “De aanwezigheid bij de herdenkingen en Keti Koti vieringen op 30 juni en 1 juli in Rotterdam en Den Haag, van het college van Gedeputeerde Staten en/of de commissaris van de Koning heeft een waardevolle betekenis en is belangrijk voor het helingsproces, als het gaat om de nazaten van mensen die destijds tot slaaf zijn gemaakt.”

De commissie heeft zich op 7 september 2022 duidelijk uitgesproken. Er is behoefte aan erkenning, excuses, educatie en meer inzet wat betreft racismebestrijding. Een vraag was: “Hoe zou de provincie Zuid-Holland kunnen bijdragen aan de heling van de ‘Slavernij-wond?’”

Gedeputeerde Staten heeft toegezegd om twee onderzoeken uit te voeren en op basis van de uitkomst met elkaar in discussie te gaan en te bepalen wat de provincie Zuid-Holland verder kan doen en bijdragen. Als voorbeeld werd genoemd, de aanwezigheid bij de herdenkingen en Keti Koti vieringen op 30 juni en 1 juli. Verder werd de toezegging gedaan om een begeleidingsgroep op te richten, bestaande uit Gedeputeerde Staten, Statenleden, wetenschappelijke expertise en expertise van jongeren uit het veld, die nog een hele toekomst voor zich hebben. Voor jongeren zou het ‘een Stepping Stone’ zijn om verder te gaan.

Gedeputeerde Staten gaf destijds het volgende aan.

“Wij worden geconfronteerd met een stuk verleden, waar we minder trots op zijn, maar wat tot de dag van vandaag nog pijn doet en steekt, een gevoel van ‘doe ik eigenlijk wel mee? Het verleden werkt door in het heden, tot hier en niet verder, het moet afgelopen zijn. Laten we naar onze rol kijken en daarvoor onze verantwoordelijkheid nemen. We gaan ons stinkende best doen om ruim voor 1 juli 2023 de onderzoeken af te ronden en te zorgen dat we iets hebben gepresenteerd, zodat we daarover met elkaar in discussie kunnen gaan. Vervolgens kunnen we e.e.a. met elkaar afstemmen en Provinciale Staten laten weten op welke momenten we als provincie Zuid-Holland wat gaan doen.”

Inmiddels is het Herdenkingsjaar slavernijverleden (1 juli 2023 tot 1 juli 2024) voorbij. Op verschillende plekken is op zondag 30 juni 2024 en maandag 1 juli 2024 de afschaffing van de slavernij herdacht en gevierd. In Rotterdam en Den Haag waren herdenkingen.

Groep Doe STOER was aanwezig bij de herdenking van Keti Koti bij het slavernijmonument in Rotterdam. Tijdens de plechtigheid op de Lloydkade in Rotterdam werden kransen gelegd, toespraken gehouden en vooral aandacht gevraagd om de geschiedenis te blijven herinneren en om de toekomst te beteren. Er waren enkele honderden mensen aanwezig bij de herdenking. Dit jaar werd extra stilgestaan bij het herdenkingsjaar slavernijverleden, dat een jaar geleden werd aangekondigd. De afschaffing van de slavernij en de manier waarop het slavernijverleden nu nog doorwerkt verdient blijvende aandacht. Extra pijnlijk was, dat de provincie Zuid-Holland schitterde door afwezigheid. Echter werden op Social-Media foto's gedeeld van een herdenking in Den Haag (Atrium Stadhuis) waar een enorme krans namens de provincie Zuid-Holland gelegd is door een gedeputeerde en een statenlid van VVD. Nu gaat Gedeputeerde Staten over de eigen agenda, desondanks bepaalt Provinciale Staten het beleid en heeft als taak het controleren van Gedeputeerde Staten, vandaar dat Groep Doe STOER de volgende vragen heeft. Ondergetekende stelt aan het college van Gedeputeerde Staten/ de commissaris van de Koning de volgende vragen:

- 1. Kan het college van Gedeputeerde Staten aangeven, waarom er wel een mooie grote krans in Den Haag gelegd is tijdens de Keti Koti herdenking namens de provincie Zuid-Holland en waarom in Rotterdam, de provincie Zuid-Holland schitterde door afwezigheid?*

Gedeputeerde Frederik Zevenbergen heeft zowel voor de herdenking in Den Haag als in Rotterdam een persoonlijke uitnodiging ontvangen. De uitnodiging voor Den Haag is verzonden op 10 mei 2024 en geaccepteerd op 17 mei 2024. De uitnodiging vanuit Rotterdam is verzonden op 22 juni 2024. Aangezien beide herdenkingen op 30 juni plaatsvonden is gedeputeerde Zevenbergen alleen naar Den Haag geweest. In de zomer van 2024 is contact opgenomen met Stichting Gedeeld Verleden Gezamenlijke Toekomst opdat de leden van Gedeputeerde Staten de uitnodiging voor de herdenking in 2025 ontvangen.

- 2. Groep Doe STOER wil graag weten waarom wij als Statenleden niet uitgenodigd zijn voor de Keti Koti herdenking in Den Haag?*

De uitnodiging voor de herdenking op 30 juni in Den Haag is verzonden door de organisatie: Het Comité 30 juni – 1 juli. Dit comité beslist zelf aan wie de uitnodiging persoonlijk wordt verzonden. Het betreft echter een open bijeenkomst waar iedereen ongenodigd heen kan gaan.

- 3. Groep Doe STOER wil ook weten uit welk budget het hele gebeuren rondom Keti Koti gefinancierd is en ontvangt graag een nauwkeurige specificatie van de uitgaven?*

Rondom Keti Koti 2024 heeft de provincie Zuid-Holland een tweetal activiteiten gefinancierd. Zo heeft gedeputeerde Frederik Zevenbergen een krans gelegd tijdens de herdenking op 30 juni 2024 te Den Haag en organiseerde de provincie op 1 juli 2024 in totaal 5 rondleidingen langs de tentoonstelling *Slavernij. Stemmen uit het Verleden* met curator Winston Brandon. De kosten voor deze beide activiteiten zijn betaald vanuit reguliere budgetten en bedroegen in totaal ca. € 1.900,-.

- 4. Kan het college van Gedeputeerde Staten aangeven wat de reden is dat de onderzoeken nog steeds niet afgerond zijn, terwijl eerder is toegezegd om deze ruim voor 1 juli 2023 af te ronden en ter discussie te presenteren aan de Provinciale Staten?*

Gedeputeerde Frederik Zevenbergen heeft tijdens de commissievergadering BMM op 7 september 2022 aangegeven te verwachten dat de resultaten van het onderzoek vóór 1 juli 2023 bekend zouden zijn. Gegeven de context en veelomvattendheid van de opdracht is – in overleg met de begeleidingscommissie - besloten het onderzoek op te splitsen in meerdere delen. Zo kon het historische gedeelte door historici worden uitgevoerd, en het gedeelte over de doorwerking van het verleden door sociologen.

Hier is ook uw commissie over geïnformeerd op 12 juni 2023 via een GS-brief (PZH-2023-834897837). De resultaten van het historische onderzoek zijn op 8 juni 2023 gepresenteerd tijdens de informatiebijeenkomst voor bewoners. PS heeft destijds aangegeven de discussie te willen starten op basis van de resultaten van alle onderzoeken. Vanwege de gevoeligheid van het onderwerp heeft zowel het wervingsproces van respondenten (voor het Verweij-Jonker onderzoek) als het opstellen van de vignetten (voor het onderzoek van Risbo) meer tijd in beslag genomen dan aanvankelijk gepland. Omdat het derde onderzoek op het tweede aansluit, is er vertraging ontstaan in de planning. De begeleidingscommissie is hier altijd van op de hoogte geweest en heeft vastgesteld dat de zorgvuldigheid van de onderzoeken prioriteit verdient boven de planning. Volgens de huidige planning zijn de resultaten van het Risbo onderzoek uiterlijk december 2024 bekend.

5. *Kan Gedeputeerde Staten aangeven wat de reden van afwezigheid is geweest, bij de afgelopen bijeenkomsten met de begeleidingsgroep?*

De begeleidingscommissie is een onafhankelijke begeleidingsgroep van experts en geïnteresseerden die meedenken bij uitvoering van de onderzoeken. De begeleidingscommissie heeft als functie om scherp mee te kijken op de voortgang van de verschillende deelonderzoeken. Om deze onafhankelijkheid te kunnen waarborgen, is ervoor gekozen om voornamelijk ambtelijk deel te nemen aan de begeleidingscommissies. GS heeft geen zitting in de begeleidingscommissie. Gedeputeerde Frederik Zevenbergen heeft eenmaal een begeleidingscommissievergadering bijgewoond (dec 2023), met als doel zijn dank aan de leden te uiten voor hun inzet voor de commissie in 2023.

6. *De commissie heeft zich op 7 september 2022 duidelijk uitgesproken. Er is behoefte aan erkenning, excuses, educatie en meer inzet wat betreft racismebestrijding. Kan het college van Gedeputeerde Staten aangeven welke concrete stappen er gezet zijn, sinds 7 september 2022 wat betreft racismebestrijding, aangezien Gedeputeerde Staten onlangs (10 juli 2024) n.a.v. de motie 1416 aangaf, dat in onze provincie inmiddels alles goed geregeld is wat betreft racismebestrijding?*

GS keert zich altijd, op welk vlak dan ook, tegen racisme. Discriminatie tolereren wij niet. We ontwikkelen beleid om bewustwording over diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie te vergroten en werken er elke dag aan om hier verder in te leren. Concreet zijn daarvoor verschillende acties in gang gezet. Zo is er in het interne HR-beleid onder andere een start gemaakt met een bias-training voor medewerkers en leidinggevenden en is er in 2023 aangesloten bij de Dag- en Week van de Diversiteit door een aantal activiteiten en een lezing te organiseren. Graag verwijzen wij u naar onze beantwoording (juli 2024) van uw Statenvragen 4099 hoe wij hierop inzetten.

Ook bij de behandeling van de motie Stop Antisemitisme (M1171) is terdege rekening gehouden met het feit dat niet alleen antisemitisme, maar alle vormen van racisme en discriminatie niet alleen afgekeurd, maar ook bestreden moeten worden. Dit komt op verschillende manieren bij de uitvoering van de motie tot uiting. Zo werken Erfgoedhuis Zuid-Holland en Kunstgebouw aan de uitbreiding van één van de tegels van de Digitale Scheurkalender Burgerschap met content over racisme, discriminatie en vooroordelen. Ook in het onderzoek naar antisemitisme in Zuid-Holland (uitgevoerd door Motivaction) zijn (voor)oordelen jegens andere bevolkingsgroepen onderzocht. Tot slot zijn wij een samenwerking met de Respect Foundation aangegaan. De Respect Foundation werkt vooral met jongeren om respect voor zichzelf, elkaar en de wereld om hen heen te stimuleren. Hiervoor organiseren zij elk jaar de week van respect. Dit jaar is dat van maandag 11 tot en met zondag 17 november. In de Week van Respect gaan gastsprekers (waaronder bestuurders en volksvertegenwoordigers) met de klas in gesprek over respect aan de hand van een eigen persoonlijk verhaal. We dragen op die manier bij aan educatie en ontmoeting, twee van de drie hoofdcomponenten van het behandelvoorstel van de motie Stop Antisemitisme.

Tot slot werken ook de onderzoeken naar het koloniaal- en slavernijverleden van de provincie Zuid-Holland toe naar aanbevelingen voor de provincie. Over deze resultaten van de onderzoeken zullen we de commissie BMM tijdig informeren.

Den Haag, 3 september 2024

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA M.E. van Leeuwen